

Energetsko siromaštvo u Crnoj Gori

U većini dokumenata Republike Crne Gore termin energetske siromaštva se ne pominje zbog činjenice da ta tema još uvijek nije zaživjela na ovim prostorima. Od srodnih termina susreli smo se sa terminima socijalno ugroženih grupa poput ugroženih potrošača energije, a glavne planirane aktivnosti su pomoć u vidu određenih subvencija i edukacija o efikasnijoj potrošnji energije. U nastavku su prikazana određena poglavlja pojedinih dokumenata koja sadrže planove, već odrađene aktivnosti, definicije, zakone i uredbes vezane za korisne teme u cilju boljeg mapiranja postojećeg stanja ovog regiona iz oblasti energetske siromaštva i energetske efikasnosti.

Jedini dokument koji sadrži konkretan termin energetske siromaštva je:

Izveštaj o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva Crne Gore Poglavlje 15 – Energetika

I. SADRŽAJ POGLAVLJA

Ciljevi energetske politike EU su konkurentnost, sigurnost snabdijevanja i održivost. Pravni okvir u oblasti energetike (energetski *acquis*) sastoji se od pravila i politika najprije u pogledu konkurencije i državne pomoći, uključujući sektor uglja, uslove za ravnopravan pristup resursima, istraživanja i proizvodnju u sektoru nafte i gasa, unutrašnje energetske tržište (otvaranje tržišta električne energije i gasa), promociju obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti, nuklearnu energiju i nuklearnu sigurnost i zaštitu od zračenja. Što se tiče međunarodnih sporazuma, poglavlje sadrži Sporazum o Energetskoj povelji i srodne instrumente. Što se tiče sigurnosti snabdijevanja, *acquis* zahtijeva od zemalja članica da drže zalihe nafte na nivou jednakom količini prosječnog dnevnog neto uvoza za period od 90 dana, ili u količini prosječne dnevne potrošnje u unutrašnjosti za period od 61 dan, tj. u količini koja je od ove dvije veća, te da redovno izvještavaju Komisiju o proizvodnji nafte i gasa, uvozu i cijenama. Treba ustanoviti organ za upravljanje u kriznim situacijama. Za prirodni gas, zemlje članice i kompanije za gas moraju biti spremne za poremećaje ili prekid u isporuci, kroz jasne i efikasne planove za vanredne situacije i uz puno uključivanje EU dimenzija prilikom svakog značajnijeg poremećaja. Države članice moraju da obezbijede [najkasnije do 3. decembra 2014.] da se u slučaju poremećaja u najvećoj pojedinačnoj infrastrukturi, omogući zadovoljenje ukupne potražnje u količini potrebnoj u toku dana sa izuzetno visokom potražnjom. Dvosmjerni tokovi se moraju uspostaviti na svim prekograničnim interkonektivnim vezama između zemalja EU. Države članice takođe moraju definisati opšte, transparentne i nediskriminatorne politike o sigurnosti snabdijevanja električnom energijom, kompatibilne sa zahtjevima konkurentnog jedinstvenog tržišta električne energije. Potpuno uspostavljanje unutrašnjeg energetske tržišta zasnovano je na pravilima EU o konkurentnosti i državnoj pomoći. Države članice moraju da obezbijede otvorena i konkurentna tržišta električne energije i gasa, pridržavajući se načela transparentnosti, nediskriminacije, pristupa treće strane, prekograničnog prenosa, sigurnosti snabdijevanja i održivosti. Operatori sistema za prenos i distribuciju treba da budu razdvojeni.

Univerzalni sistem snabdijevanja električnom energijom mora biti zagarantovan, a ugroženim (ranjivim) korisnicima se mora obezbijediti adekvatna zaštita.

II.c.

Unutrašnje energetske tržište Crna Gora je istakla da je „treći paket unutrašnjeg tržišta“ u vezi s električnom energijom (Direktiva 2009/72/EZ, Uredba (EZ) br. 714/2009 i Uredba (EZ) br. 713/2009) djelimično transponovan u crnogorsko zakonodavstvo kroz Zakon o energetici iz 2010. godine i kroz brojna podzakonska akta. Crna Gora uglavnom već sprovodi Drugi paket unutrašnjeg tržišta s obzirom da je ovo trenutni *acquis* na snazi u Energetskoj zajednici. Crna Gora je naglasila da namjerava da završi ovaj proces (Treći energetske paket) kroz usvajanje novog Zakona o energetici, predviđenog do 1. januara 2015. Crna Gora već primjenjuje većinu Odredaba o pravima na univerzalnu uslugu potrošačima električne energije. Prema onome što se planira u Crnoj Gori, preostale Odredbe, kojima bi se omogućilo stranim kompanijama da dobiju licencu za snabdijevanje električnom energijom i počnu sa snabdijevanjem potrošača u Crnoj Gori, biće osigurane gore navedenim amandmanima. Crnogorsko javno preduzeće za snabdijevanje električnom energijom je Elektroprivreda Crne Gore AD - EPCG (Elektroprivreda Crne Gore AD). Prenos električne energije, distribucija i javno snabdijevanje su javne službe. **Zaštita potrošača je uglavnom osigurana različitim mjerama za zaštitu potrošača od strane dobavljača, kao i snabdijevanjem ugroženih potrošača i mjerama protiv energetske siromaštva. Od 2008, Crna Gora primjenjuje programe subvencija za socijalno ugrožene kategorije domaćinstava. Koncept zaštite ugroženih potrošača će se proširiti i na potrošače iz kategorije socijalno ugroženih domaćinstava u okviru Zakona o energetici.**

VLADA CRNE GORE

MINISTARSTVO EKONOMIJE

Nacionalni program zaštite potrošača 2012– 2015

5.2. Energetika

Bezbjedno snabdijevanje energijom po pristupačnim cijenama i u fer uslovima, kao i efikasno korišćenje energije predstavljaju naš primarni cilj u energetske sektoru. Naglasak na orijentaciju kupaca i energetske efikasnost biti će prioritetni prilikom izrade nove Strategije razvoja energetike u Crnoj Gori do 2030. god i petogodišnjeg Akcionog plana za realizaciju Strategije. Regulatorna agencija će sve više biti uključena u zaštitu potrošača. U tom pravcu pripremit će se strategija za zaštitu malih potrošača energije kao što su privatna domaćinstva kako bi se osiguralo bezbjedno i nesmetano snabdijevanje energijom. Pružiće se informacije korisnicima energije o njihovim pravima u pogledu snabdijevanja, cijena i izvora energije na javno pristupačan način, na primjer, preko naših internet portala. Ovo će pokriti osnovne teme kao što su pravo na prigovor i žalbu, pravo na promjene dobavljača pravo na informaciju o cijenama, ponudama, uslovima isporuke i izvorima energije. Takođe će se objaviti cijene energije i ponude na tržištu na sajtu regulatora kako bi se omogućilo jednostavno i slobodno poređenje različitih dobavljača energije. **Sarađivat će se sa jedinicama lokalne uprave koje su nadležne za socijalne poslove za razvoj tarifa za snabdijevanje ugroženih potrošača energije.**

a) Povezivanje i razmjena informacija call-centra sa servisom informacija 1180 i drugim informacionim sistemima(AMS CG i dr.)	MORIT	II Q 2013
b) Unapredjenje sistema za rešavanje reklamacije potrošača kao i pružanje informacija u oblasti turizma i ugostiteljstva	MORIT	Kontinuirano
Način realizacije aktivnosti:		
Preko call centra Montenegro- specijalnog telefona 1300, potrošači će se bliže informisati o pravima iz oblasti turizma i ugostiteljstva (rješavanje reklamacija potrošača i pružanje informacija na više jezika).		
5.JAVNE USLUGE		
5.1.Zdravstvene usluge		
Napomena: MZ nije dostavilo plan aktivnosti u ovoj oblasti.		
5.2. Energetika		
5.2.1. Sprovođenje propisa koji uređuju oblast energetike i energetske efikasnosti		
a) Obezbeđivanje pune primjene - Zakona o energetici - Zakona o energetske efikasnosti	Regulatorna Agencija za energetiku Uprava za inspekcijske poslove	Kontinuirano
b) Programa za subvencioniranje ugroženih potrošača za električnu energiju	MRSS ME MF	IV Q 2012 i dalje
c) Ažuriranje evidencije propisa i liste nadležnih organa za nadzor u ovoj oblasti	Regulatorna Agencija za energetiku Uprava za inspekcijske poslove	Novembar, 2012.godina
d) Revidiranje obrasca za praćenje	Regulatorna Agencija za	

Način realizacije aktivnosti:

b) Vlada će u kontinuitetu subvencionirati cijene električne energije korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice, lične invalidnine, njege i pomoći drugog lica, korisnicima smještaja u porodicu i korisnicima materijalnog obezbjeđenja boraca.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS) će pružiti podršku i dostaviti sve informacije potrebne za sprovođenje programa subvencija Ministarstvu ekonomije.

5.2.2. Usaglašavanje zakonodavstva (donošenje novih i revizija postojećih propisa)

<p>a) <i>Donošenje propisa iz oblasti energetike:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Pravila kojima će biti definisan način odobravanja naknade za rad operatora tržišta,</i>- <i>Tarife za <u>ugrožene</u> (ranjive) kupce,</i>- <i>Pravilnik o energetsom bilansu</i>- <i>Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,</i>- <i>Metodologiju za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za priključenje na distributivni sistem električne energije</i>- <i>Tržišna pravila.</i>	<p>ME</p> <p>Regulatorna Agencija za energetiku</p> <p>EPCG</p>	<p>IV Q 2012</p>
<p>b) <i>Donošenje propisa iz oblasti energetske efikasnosti:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>propisa o energetskej efikasnosti zgrada i sertifikovanju energetske karakteristike zgrada</i>- <i>pravilnika o energetskej označavanju uređaja u domaćinstvu</i>- <i>pravilnika u oblasti eko dizajna proizvoda koji koriste energiju</i>	<p>ME</p> <p>MORIT</p> <p>Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>III i IV Q 2012 i dalje</p>
<p>c) <i>Usvajanje nove Strategije razvoja energetike za Cmu Goru do 2030.</i></p>		

“SOCIAL ACTION PLAN FOR MONTENEGRO”

Podgorica, May 2010

I PROTECTION OF AFFECTED CUSTOMERS

Permanent condition:

Social component of energy is visible through national distortion of prices of certain kinds of energy, especially prices of electricity. This distortion of electricity prices, given through cross-subsidies for groups of tariff customers on low tariff distributive network on the one hand and on the other hand capability of population to pay the market price of electricity, is one of key determinants in connection with the development of electrical energy system of Montenegro. Electricity prices are established based on the expenses principle, but the highest prices pay small and medium enterprises, on the distributive network 0,4 kV and KAP as direct consumer, differently from the households, that pay lower price of electricity.

Prices of the other energy products used (oil derivatives, gas, etc) are in the domain of market values. In the high amount is used the practice from the previous period of development, which has a great influence on unsuitable trends in the energy sector. That is why is initiated active and step-by-step program of decrease of prices distortion and bringing to the market conditions, but it is noted that is necessary to realize this process having in **mind socially affected categories of consumers, which, by its nature, is not the issue for energy sector but of ministry in charge of social protection of affected population.** Electricity industry activities (direct employment in electro industry, work in the companies that service demands of electro industry and potential investments) can, in definite level, have positive effects on social conditions in Montenegro, especially in the most affected, northern part of the country.

But, beside direct influence of sector of energy through electricity price, it is important also indirect influence visible through employing (directly in the electro industry as well as in the activities in connection with electro industry business), also, as in the period of building new objects can be expected decreasing of unemployment.

Also, it should have in mind the possibility that Government, in the conditions of decreased energy deficit, can saved amount use for suitable social programs, first of all intended to prequalification and continuous education of necessary staff for energy sector.

National distortion of electricity prices has the influence on the inappropriate trends in the sector of energy, and presents some kind of artificial solution in the circumstances of the low standard of citizens. **With the Energy Development Strategy of Montenegro until 2025 is initiated active program of decisions of Regulative Energy Agency on gradual tariff increasing, prices in the aim of their approaching to the market prices, but it is noted that this process is necessary to be realized having in mind socially affected consumers categories, which, by its nature it is not only issue of energy sector, but also of activities and measures of the ministry in charge of social protection of affected population, as all consumers would be able to pay the market price of the electricity they use.** Also, one of the priorities of the national Strategy of the sustainable development of Montenegro is assurance of market conditions of industry

through tariffs which reflect the real costs, with providing adequate protection mechanisms for affected population.

With the aim of founding possibility of regular payments of electricity bills, decreasing of cross subventions, and enabling successful business of EPCG, with gradual achieving of market price of electricity, the Government of Montenegro in the previous period accepted 4 programs of subventions for consumers:

- 1. Program of subventions for socially the most affected population (accepted on 26th July 2007 and implemented in the period October 2007 - July 2008),**
2. Program of subventions of electricity consumers (accepted on the 5th June 2008, for implementation period June 2008 - June 2009),
3. Program of subventions for electricity consumers (accepted on 4th December 2008 for implementation period 1st December 2008 to 31st December 2009),
4. Model of additional subventions of electricity consumers for categories Distributive consumers 35 kV, 10 kV and 0,4 kV (accepted on 26th March 2009, for implementation period 1st April 2009 - 30th September 2009).

Ministry of Economy on the 26th November 2009 made the decision to continue with subventions for users of social protection rights in accordance with the Program of subvention of consumers of electricity, accepted by the Government of Montenegro on the 5th June 2008. Based on that Program, users of social protection rights had a discount of 40% for the bill of 60 EUR, and if the amount of the bill was higher, the amount was decreased for the amount of 24 EUR.

The new Law on Energy ("Official Gazette MN" no 28/10) defines affected consumers as final consumers of gas and electricity to which, because of social position or health condition, can directly be affected the life or health. According the Article 156 of this Law:

Affected consumers are households connected to distributive system of electricity or gas where persons live:

- 1) in the condition of the social need established by authority body, and**
- 2) disabled persons, persons with special needs and persons of bad healthy condition where can be caused life or health treat because of limited or suspended supply with electricity.**

Price policy

In the light of inadequate prices (impossibility of co-finance of activities, unsustainable development of subjects in the business of energy activities), comes the role of Regulatory Energy Agency. It should establish justified expenses of suitable energy activities, and to establish such tariff systems and price levels, which, at the same time are protecting economy and citizens from monopoly position of certain subjects, that can perform, provided by Law, energy services, and in accordance with the aims of energy policy and Energy Development Strategy.

Additionally, if it is about increasing of prices of energy, increasing has to be done gradually in order to come to the level of market prices, and Government, with special program of social

protection, provides subventions of part of expenses for energy (from budget and/or from increased prices), for socially affected groups of citizens.

Specific technical and economic characteristics of the new Montenegrin energy market, require well established system of changes prices of energy, in order to future investors get the general image of sustainability of market laws (which is of special importance for countries in transition) as politics and budget needs must not be the only reasons for taking quick steps in privatization and politics of prices of energy.

Planned activities:

Implementation of protection measures for socially affected consumers of energy should not be considered only as the obligation arising from the Treaty Establishing the Energy Community, European partnership and process of stabilization and association, but also as unavoidable segment of reforms in energy sector and decreasing negative effects of the sector to the environment.

Economic policy of Montenegro for 2010 predicts that economic crisis will affect the employing sector as well, which will, as a consequence, have slow growth of employment and increasing of unemployment. Employment policy will be based on the National Strategy of employment and human resources development for period 2010 - 2011 and National employment plan for period 2009 - 2010. Measures and activities on the market of work will focus on decreasing influence of economic crisis on the employment, decreasing regional differences and structure in accordance on the working market.

In 2010 priorities in the employment area and market of work will be: creating conditions for employment increasing and unemployment decreasing, stimulating employers for keeping existing level of employment and creating new working places, increasing productivity and quality of staff and sustainability of working places, creating of the educative system in accordance with the needs of the market and strengthening social cohesion, prevention of social elimination and poorness on the north of Montenegro.

The development and whole activity of energy sector is multiply and inseparable connected to social position of citizens in Montenegro. Beside direct influence through prices of energy (it is evident orientation to distortion of prices of electricity be gradually eliminated), on the social position have the influence possibility of employment, entertainment activity (founding companies which would its activity direct towards functioning electricity industry in all phases of building and exploitation), possibility of additional education (higher and high education), modernizing technological level of working structure in Montenegro, and also, total living quality through policy of safe energy supply, and enabling the choice of kinds of sources of energy and their supplier.

During building objects connected with energy sector development, important funds are invested into economy of Montenegro, which enables not only increasing of family incomes, but also development of certain structures (it is familiar fact that building of power stations stimulates development of over 40 activities in connection with building of these objects). Creating the building operative and staff base during building power station objects, has as a consequence creating conditions for more intensive realization of complementary projects

(building accumulations, road network, irrigation systems, sewage systems etc.), so it is a long term effect with important consequences.

Investing in the development of energy sector has one more, very important component, of great influence on the social position of population. It is visible through the fact that through these investments decreases the space for "black capital" and so called "grey economy", as great amount of funds is invested through regular capital flows, and eliminates events with harmful effect on the social position of population.

The aim of this component of the Action plan is to minimize negative influence of economic prices of energy to vital interests of affected social groups.

Such activities are:

- 1. Analyze of existing regulations for protection of affected consumers of energy products,**
- 2. Analyze of comparable laws in the area of protection of energy consumers in the certain countries,**
- 3. To accept regulation which will define criteria and indicators for establishing "socially affected energy products consumers",**
4. To define in charged institutions for collecting necessary data, the way and dynamics of collecting data and the way of data verification,
- 5. To make - adapt centralized informative systems / data bases on "affected energy consumers",**
- 6. To establish the model, sources and necessary funds for providing help to affected consumers, depending on the achieving the price of energy products,**
- 7. To establish the model, sources and necessary funds for providing financial help to affected consumers in applying measures for decreasing consumption of energy products (measures for improving energy efficiency),**
- 8. To establish regulations about excluding affected consumers from electric, gas or heating network, and proposing suitable solutions.**

“Akcioni plan energetske efikasnosti Crne Gore za period 2013-2015”

Novembar 2013. godine

Str 8;9 :

1. APEE je najuspješnije realizovan u dijelu: uspostavljanja zakonodavno-regulatornog okvira za energetske efikasnosti; pripreme i realizacije promotivnih namjenskih projekata za poboljšanje energetske efikasnosti, kao i podizanja svijesti o značaju i efektima sprovođenja mjera energetske efikasnosti. Napredak po pitanju uspostavljanja zakonodavno-regulatornog okvira za energetske efikasnosti ostvaren je donošenjem Zakona o EE i njegovih podzakonskih akata (usvojeno je 11 od 14 predviđenih pravilnika), kao i sprovedenim intervencijama prilikom izmjena i dopuna pojedinih zakona (Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata, Zakon o koncesijama, Zakon javnim nabavkama, Zakon o tržišnoj inspekciji i dr.). Posebno je značajan razvoj regulative u oblasti energetske efikasnosti zgrada, a čija primjena će usloviti sa znatnim energetske uštedama u budućnosti, kao i drugim benefitima koje prate sprovođenje mjera energetske efikasnosti (smanjenja zahtjeva za energijom, pozitivan uticaj na životnu sredinu, povećanje komfora, razvoj preduzetništva, uvođenje novih materijala i tehnologija itd.). **Realizacija promotivnih namjenskih projekata za poboljšanje energetske efikasnosti, od kojih su najznačajniji projekti rekonstrukcije zgrada obrazovnih i zdravstvenih institucija koji se provode po osnovu zajmova Svjetske banke i KfW banke, demonstrirala je u praksi sve prethodno navedene pozitivne efekte sprovođenja mjera energetske efikasnosti. Takođe je postignut značajan uspjeh na polju podizanja opšte svijesti o energetske efikasnosti, kako u stručnoj javnosti tako i u široj populaciji, kroz intenzivnu sveobuhvatnu informativnu kampanju i sprovedene edukativne aktivnosti usmjerene prema stručnjacima, studentima i đacima.** Najznačajnije sprovedene aktivnosti se odnose na obuku stručnih lica za vršenje energetske pregleda zgrada i njihovo uključivanje u realizaciju namjenskih projekata u ovoj oblasti.

Pored navedenog od posebnog značaja je uspostavljanje i razvoj saradnje sa renomiranim međunarodnim institucijama/organizacijama na polju energetske efikasnosti, a koje su najvećim dijelom zaslužne za implementaciju prethodno navedenih projekata i aktivnosti (EU kroz IPA, Vlada Republike Njemačke i Vlada Kraljevine Norveške preko GIZ i ENSI, KfW banka, Svjetska banka, UNDP, Vlada Republike Italije preko UNEP i IMELS, EBRD i dr.)

Provedene aktivnosti i ostvareni rezultati:

U prethodnom periodu, velika pažnja posvećena je podizanju javne svijesti o značaju i efektima primjene mjera energetske efikasnosti, sprovedena je snažna, kontinuirana i sveobuhvatna javna kampanja koja je započeta u okviru projekta "Godina energetske efikasnosti" (2008. godina). U tom smislu održano je više javnih i stručnih manifestacija i pripremljen različit promotivni materijal, namijenjen široj javnosti, kao i pojedinim ciljnim grupama (ministarstva, lokalne samouprave, donatori, strukovna udruženja, i dr.). Osim toga, putem javnih medija (dnevne novine, TV, radio, internet i sl.) plasiran je veći obim promotivnog

materijala u različitim oblicima (brošure, TV promotivni filmovi i spotovi, reklame, članci, promotivne izložbe i dr.).

Navedena kampanja praćena je redovnim godišnjim istraživanjima javnog mnjenja (2008-2013), a o ćemu su saćinjeni posebni izvještaji. Sprovedena istraživanja su pokazala da je upoznatost graćana sa pojmom energetske efikasnosti u 2013. godine u odnosu na 2008. godinu, porasla za 24,8% (sa 23,6% na 48,4%).

U okviru kampanje posebno je važno istaći sljedeće sprovedene aktivnosti:

- Emitovana je edukativna TV serija "Pametna energija" (12 epizoda);
- U periodu 2010-2012. godina, otvoreni su info-centri za energetske efikasnost u Glavnom gradu Podgorici i u Bijelom Polju, kao i 7 info-kancelarija pri postojećim Regionalnim biznis centrima u Nikšiću, Beranama, Cetinju, Bijelom Polju, Žablaku, Plavu i u Rožajama. U okviru Info-centra u Podgorici funkcioniše i besplatna info-linija 080 081 660;
- Od strane Vlade Crne Gore u saradnji sa EPCG i medijskim partnerima, u 2011. godini, pokrenuta je inicijativa „Ukljući se!“ u cilju podizanja svijesti svih potrošaća o racionalnom i efikasnom korišćenju energije;
- **Tokom 2011. i 2012. godine organizovana su promotivne akcije u 21 crnogorskih općtina, na kojim je graćanima podijeljeno oko 7000 štednih sijalica, kao i brošura sa savjetima za domaćinstva po pitanju energetske efikasnosti;**

"ENERGETSKA POLITIKA CRNE GORE DO 2030. GODINE"

Podgorica, februar 2011. godine

3.4. Ekonomsko-socijalne mjere

- a) Utvrđivanje tarifne i cjenovne politike za energente na tržišnim principima uvaćavajući:
(i) stvarne troškove (ukljućujući i troškove implementacije mjera zaštitе životne sredine) i povrat na investicije prema mećunarodnim standardima u uporedljivim sektorima i uslovima rada, (ii) zahtjeve za postepeno smanjenje tehnićkih gubitaka u elektroenergetskom sistemu u skladu sa mećunarodnim standardima UCTE, (iii) zahtjeve za rigorozno smanjenje netehnićkih gubitaka i (iv) podsticanje mjera EE i većeg korišćenja OIE;
- b) Ukidanje drćavnih subvencija i povlastica za specijalne uslove nabavke energije svim pravnim licima, sa ciljem nenarušavanja tržišta u energetici;
- c) **Definisanje uslova, donošenje i realizacija programa subvencioniranja ugroćenih (ranjivih) kupaca elektrićne energije i gasa u skladu sa ZoE (ćlan 156), sa ciljem zadovoljavanja minimalnih potreba za energijom i odrćavanja neophodnih životnih uslova tih kupaca energije;**

- d) Vođenje aktivne politike za korišćenje pretpristupnih fondova u procesu pristupanja EU naročito za sufinansiranje investicija, kao i prenos znanja i iskustva iz EU u Crnu Goru i prilagođenje lokalnim uslovima;
- e) Stvaranje uslova za realizaciju projekata iz oblasti energetike po principu privatno-javnog partnerstva;
- f) Unapređenje kontrole i nadzora nad radom i poslovanjem energetske subjekata.

“ZAKON O ENERGETICI”

2010.

Snabdjevač ugroženih (ranjivih) kupaca

Član 156

- (1) Ugroženi (ranjivi) kupci su domaćinstva priključena na distributivni sistem električne energije ili gasa u kojima žive lica:
 - a. 1)koja su u stanju socijalne potrebe utvrđene od nadležnog organa, i
 - b. 2)invalidi, lica sa posebnim potrebama i lica lošeg zdravstvenog stanja kod kojih može nastupiti ugroženost života ili zdravlja zbog ograničenja ili obustave snabdijevanja energijom
- (2) Bliži način ostvarivanja prava iz stava 1 ovog člana, kao i mjere zaštiteugroženih (ranjivih) kupaca utvrđuju se propisom organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja.
- (3) Snabdjevač je dužan da zaključi ugovor o snabdijevanju i otpočne snabdijevanje kupca bez odlaganja , nakon podnošenja zahtjeva kupca uz koji su priloženi dokazi o kumulativnom ispunjavanju uslova iz stava 1 ovog člana.
- (4) Tarife za snabdijevanje ugroženih (ranjivih) kupaca kojima se ne obustavlja snabdijevanje određuje Agencija
- (5) Ugroženi (ranjivi) kupci imaju pravo na snabdijevanje iz ovog člana dok ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana, koji se provjeravaju polugodišnje
- (6) Razliku između troškova i prihoda iz djelatnosti snabdijevača ugroženih (ranjivih) kupaca električne energije ili gasa obezbeđuje Vlada.
- (7) Snabdijevač ugroženih (ranjivih) kupaca je javni snabdijevač električne energije ili gasa

“ZAKON O ENERGETICI”

2016.

Postupak izbora snabdjevača poslednjeg izbora i ranjivih kupaca

Član 200

- (1) **Snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca određuje se odlukom o izboru snabdjevača koju po sprovedenom postupku javnog nadmetanja donosi Vlada.**
- (2) **Snabdjevač iz stava 1 ovog člana određuje se za period od tri kalendarske godine.**
- (3) Vlada na predlog Ministarstva usvaja tendersku dokumentaciju i odlučuje o pokretanju postupka iz stava 1 ovog člana, 12 mjeseci prije isteka perioda iz stava 2 ovog člana.
- (4) Tenderska dokumentacija naročito sadrži:
 - 1) tekst javnog oglasa, uslove i preporuke za pripremu ponude, kriterijume za vrednovanje ponude, rokove za podnošenje ponude i druge elemente od značaja za izbor snabdjevača;
 - 2) uslove za obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana utvrđene ovim zakonom i spisak propisa koji se primjenjuju u oblasti snabdijevanja energijom;
 - 3) zbirni profil potrošnje ranjivih kupaca;
 - 4) nacrt akta o povjeravanju poslova snabdijevanja u okviru javne usluge;
 - 5) spisak ugovora koje je snabdjevač dužan da zaključi u skladu sa ovim zakonom.
- (5) Ministarstvo, nakon usvajanja tenderske dokumentacije, pokreće postupak javnog nadmetanja objavljivanjem javnog oglasa za izbor snabdjevača u najmanje jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore, internet stranici Ministarstva i najmanje jednom internet portalu na kojem se objavljuju novosti iz oblasti energetike u regionu.
- (6) Pri izboru najpovoljnije ponude uzima se u obzir:
 - 1) ponuđena cijena električne energije ili gasa za prvu godinu za kupce koji će se snabdijevati;
 - 2) način, odnosno formula za određivanje cijene električne energije ili gasa za drugu i treću godinu snabdijevanja;
 - 3) mogućnost i uslovi obezbjeđenja količina električne energije ili gasa većih od zahtijevanih u tenderskoj dokumentaciji;
 - 4) reference ponuđača (finansijska sposobnost, tehničko-kadrovska osposobljenost, iskustvo u obavljanju djelatnosti snabdijevanja električnom energijom ili gasom);
 - 5) dostupnost i/ili raspoloživost izvora energije za snabdijevanje za period iz stava 2 ovog člana;
 - 6) drugi kriterijumi koje utvrdi Vlada.
- (7) Prikupljanje ponuda za javno nadmetanje, ocjenjivanje i rangiranje ponuda vrši Ministarstvo i Vladi dostavlja izvještaj sa predlogom najpovoljnije ponude.
- (8) Postupak javnog nadmetanja iz stava 1 ovog člana, uslovi za učešće na tenderu, bliži sadržaj tenderske dokumentacije, kao i kriterijumi za ocjenu ponuda utvrđuju se propisom Vlade.